

DĚLOSTŘELECKÝ PRŮZKUM V ARMÁDNÍ ÚTOČNÉ OPERACI

Podplukovník Otakar Bartoň

Zkušenosti z Veliké vlastenecké války ukázaly, že nejobvyklejší formou soudobých útočných operací je průlom provedený čelním úderem z přímého dotyku s nepřítelem. Tento způsob průlomu obrany nepřítele je nejtěžší, neboť při něm se střetá útočník s celou silou paleb obránce. Proto provedení a organizace dělostřeleckého průzkumu při čelním úderu patří k obzvláště těžkým úkolům. Možnosti obrany dovolí zakopat zbraně, dobře maskovat a zvláště dobře organisovat palebný systém a připravit protiútoky.

Neprozkoumaná obrana je pro útočníka těžkou překážkou, naopak zná-li dobře rozložení sil a prostředků obránce, je úkol zdolání obrany snazší. Proto organizace a správné provedení dělostřeleckého průzkumu při přípravě průlomu jsou nezbytnou podmínkou k správnému založení operace, důležitým podkladem k plánování dělostřeleckého útoku právě tak jako nepřetržitý a dobře řízený průzkum během operace zabezpečuje i správné a včasné použití vojsk a tím i úspěšné zakončení operace.

V tomto článku budou probrány hlavní povinnosti velitele dělostřelectva armády, náčelníka štábu a zvláště náčelníka zpravodajského oddělení velitelství dělostřelectva armády při řízení průzkumu, hlavní otázky plánování a organizace dělostřeleckého průzkumu v uvedeném druhu útočné operace na vybudovanou posícní obranu nepřítele.

I. Příprava útočné operace

V přípravném období útočné operace je třeba, aby velitel dělostřelectva armády vydal nejprve směrnice náčelníku štábu nebo přímo zpravodajskému oddělení k zpracování informační zprávy. Ve směrnicih musí stanovit, na které otázky bude třeba odpovědět, kdy, komu a v jaké době. Tato skutečnost však neosvobozuje náčelníka zpravodajského oddělení od povinnosti být s to odpovědět i na všechny ostatní doplňkové otázky, které mohou být dávány při přednesu informační zprávy.

Nejdůležitějším bodem informační zprávy náčelníka zpravodajského oddělení je zhodnocení nepřátelské obrany zvláště v taktické hloubce, zhodnocení záloh, jejich bojové složení a použití a výpočet taktické a operační hustoty nepřátelského dělostřelectva a minometů, jakož i jeho očekávané činnosti, zvláště na úseku průlomu.

Náčelník zpravodajského oddělení velitelství dělostřelectva armády musí být připraven odpovědět zvláště na tyto otázky:

1. jaká je síla a sestava nepřítele před frontou armády i na jednotlivých směrech, číslování nepřátelských jednotek a rozhraní mezi nimi;
2. Jak je rozčleněn nepřátelský obranný systém, přední okraj nepřátelské obrany, průběh a délka jednotlivých zákopů hlavního obran-

ného postavení a plošné rozměry ohnisek odporu v hlavním obranném pásmu s důrazem na prostor průlomu;

3. kde jsou plukovní, divisní, sborové a operační zálohy, jejich síla, složení a předpokládaný manévry se zřetelem na činnost armády;

4. jaká je hustota palebných prostředků i protitankového dělostřelectva, do jaké míry již byly palebné prostředky zjištěny (kolik palebných prostředků nebylo dosud pravděpodobně zjištěno);

5. jaká je sestava nepřátelského dělostřelectva a minometů, jejich činnost a do jaké míry bylo zjištěno;

6. jaký je stav a ráz ženíjních prací nepřátelské obrany, množství a druh pevnůstek a palebných srubů se stavem v době podávání informační zprávy a stav předpokládaný k době vyrazení útoku;

7. co je třeba ještě zjistit, po případě přezkoušet a jakými prostředky.

V závěru informační zprávy mimo celkové zhodnocení nepřítele a jeho možné činnosti je třeba, aby náčelník zpravodajského oddělení navrhl, jak organisovat dělostřelecký průzkum, t. j. jeho rozvinutí, zvláště pokud jde o dělostřelecké měřické a dělostřelecké letecké prostředky a topografické zajištění bojové sestavy dělostřelectva.

Protože armáda dostává posilové dělostřelectvo a na první fázi dělostřeleckého útoku zpravidla i dělostřelectvo od druhého sledu armády, je třeba pamatovat v informační zprávě i na tuto okolnost a navrhnout, aby bylo povoleno přisunout průzkumné a topografické prostředky těchto jednotek ihned po rozhodnutí velitele armády podle mapy, t. j. ještě před provedením přeskupení dělostřelectva, neboť jinak by nebylo možno včas získat podklady pro plánování dělostřeleckého útoku a pro topografické zabezpečení dělostřelectva.

Při zpracování informační zprávy musí náčelník zpravodajského oddělení osobně spolupracovat zejména:

- se zpravodajským oddělením vševojskového štábu, a to hlavně pokud jde o zhodnocení nepřátelské obranné sestavy, rozhraní mezi nepřátelskými jednotkami, jejich číslování, sílu a složení, a pokud jde o umístění, složení a možné použití nepřátelských záloh;
- se štábem ženíjního vojska, pokud jde o ženíjní vybudování nepřátelské obrany, zvláště v taktické hloubce na úseku průlomu;
- s topografickým oddělením, pokud jde o topografické podklady pro zhuštění dělostřelecké sítě pevných bodů a vyměření bojové sestavy dělostřelectva;
- s představitelem letectva, které působí ve prospěch armády, po případě s jeho orgány, pokud jde o předpovídání povětrnostní situace vzhledem k použití dělostřelectva a dělostřeleckého letectva.

Hodnotit nepřítele musí osobně náčelník zpravodajského oddělení s prvním pomocníkem. Zároveň druhý pomocník zhodnotí podle pokynů náčelníka terén s hlediska dělostřeleckého, a to jak na vlastní straně, tak i u nepřítele, a to hlavně pokud jde o komunikace, prostory palebných postavení, rozvinutí pozorovatelů, hloubku a převahu v pozorování, tankové směry pravděpodobných nepřátelských směrů proti-útoků, jejich kapacitu a p. Třetí pomocník pak připravuje přehled (tabulku) organických a posilových dělostřeleckých průzkumných a topografických jednotek a výpočet potřeby času k vyměření bodů bojové

sestavy dělostřelectva s kalkulací denní kapacity měřických baterií a topografických čet. Potřebné podklady k sestavení této tabulky získá u operačního oddělení vlastního štábu.

Je samozřejmé, že nepřítel i terén se svého hlediska hodnotí v době přípravy informační zprávy zároveň i velitel a náčelník štábu dělostřelectva armády. Připravují si zvláště své vlastní závěry, které jim slouží k srovnání, ověření a upravení informační zprávy náčelníka zpravodajského oddělení.

Při přednesu informační zprávy musí mít zpravodajský náčelník po ruce veškeré dokumenty, které odůvodňují jeho závěry, zvláště však svou pracovní mapu, připravené propočty hustoty a po případě grafické náčrtu a schemata, která usnadní představenému v krátkém čase jasné pochopit závažné body informační zprávy.

Doby, kdy velitel dělostřelectva je u velitele armády, aby mu přednesl svou informační zprávu a vyslechl jeho rozhodnutí podle mapy je nutné ve zpravodajském oddělení účelně využít k přípravě podkladů pro plánování průzkumu, topografických prací a k přípravě všech potřebných formulářů dělostřelecké zpravodajské dokumentace.

Po vyslechnutí rozhodnutí velitele armády podle mapy seznámí s ním velitel dělostřelectva stručně svůj štáb a vydá pokyny. Pokud jde o dělostřelecký průzkum, je třeba, aby již v této době stanovil předběžné zpravodajské úkoly, t. j. zvláště:

- zda je možno přisunout dělostřelecké průzkumné a topografické jednotky posilového dělostřelectva a od vyšší jednotky druhého sledu armády, po kterých osách, dokdy a v kterém prostoru je soustředit;
- rozdělení dělostřeleckých měřických prostředků, při čemž je třeba vycházet z uskupení dělostřelectva, to znamená netrhat co možná organické celky a ponechat v sestavě dělostřeleckých skupin s dělostřeleckými brigádami a sborovými dělostřeleckými pluky dělostřelecké měřické prostředky (měřické dělostřelecké oddíly a zvukoměrné baterie sborových dělostřeleckých pluků), které jim organicky přísluší. Pokud jde o měřický dělostřelecký oddíl dělostřelecké divise, je účelné využít zvláště jeho zvukoměrných baterií k protiminometné činnosti, to znamená přidělit je třeba i divisním dělostřeleckým skupinám, kamž vchází zpravidla i větší část dělostřeleckých jednotek dělostřelecké divise;
- stanovit všeobecné cíle průzkumu, t. j. jaké hlavní zpravodajské úkoly a dokdy mají být splněny, do kterých prostorů je třeba zaměřit hlavní úsilí jednotlivých druhů průzkumu v jednotlivých obdobích operace a dokdy musí být předložen plán průzkumu ke schválení.

Hlavní úkoly průzkumu musí být zaměřeny především k získání zpráv o obraně nepřítel k naplánování dělostřeleckého útoku; je to zvláště

- průběh předního okraje jednotlivých obranných postavení a stupeň jejich ženižního vybudování;
- uskupení obranné sestavy nepřítel;
- rozmístění nepřátelských palebných prostředků, zvláště dělostřelectva, minometů a prostředků protitankové obrany, a jejich systém paleb;
- rozmístění obranných staveb nepřítel a jejich hodnota;
- rozmístění nepřátelských pozorovatelů, štábů, záloh a týlových orgánů v terénu;

- přední okraj pásma sborových záloh nepřítele, jeho hloubka a ženižní vybudování;
- jak využít přiděleného dělostřeleckého letectva, t. j. jaká bude intenzita průzkumu v jednotlivých obdobích operace a komu přidělit jednotlivé roje nebo lety. Tu je třeba, aby velitel dělostřelectva armády uvážil především, které prostory bude třeba vzhledem k požadavkům na fotografování prostředky průzkumného letectva frontu ještě detailně fotografovat dělostřeleckým letectvem; hlavní úsilí dělostřeleckého letectva bude třeba zpravidla zaměřit zvláště v přípravném údobí na protibaterijní činnost, t. j. na průzkumnou činnost s periodicky opakovaným fotografováním v měřítku 1 : 3000 s 50 až 60 % překrytem ke stereoskopickému vyhodnocení. Použití dělostřeleckého letectva je tedy třeba plánovat v období přípravném centrálně štábem dělostřelectva armády. Teprve na dobu vedení boje je pak možné z dělostřeleckého letectva přidělit armádní dělostřelecké skupině a sborovým dělostřeleckým skupinám po jednom roji zvláště k plnění střelecko-technických úkolů a v záloze si ponechat ještě určitou část k plnění průzkumných úkolů podle požadavků velitele dělostřelectva armády;
- konečně musí stanovit, na jakém topografickém podkladě a dokdy je třeba provést topografickou přípravu. Tu je nutné vycházet z předpokladu, že si při dobré organizaci topografická příprava v prostoru rozvinutí dělostřelectva na směru hlavního úderu vyžádá tří dnů práce.

Je samozřejmé, že i při zpracovávání plánu použití dělostřeleckého letectva a topografických prací musí velitel dělostřelectva armády nařídít, dokdy mu mají být předloženy ke schválení. Tyto pokyny vydává velitel dělostřelectva armády zpravidla náčelníku štábu a někdy i přímo náčelníku zpravodajského oddělení.

Náčelník štábu pokyny velitele konkretisuje a upřesňuje, to znamená, jaké prostředky a síly použít, stanoví požadavky na vševojskové zpravodajské oddělení, zvláště pokud jde o soustavné letecké fotografování zvláště taktické hloubky nepřátelské obrany v prostoru průlomů. Při tom je nejvýhodnější požadovat měřítko 1 : 5000 nebo 1 : 10 000 a 1 až 2 dny před zahájením útoku provést tak zvané kontrolní fotografování. Zároveň určí dobu předkládání hlášení, způsob vzájemné informace a vydá nařízení pro zřízení velitelské pozorovatelny; přitom je třeba počítat podle zkušeností z Veliké vlastenecké války pro armádu vedoucí hlavní úder na úseku 10 až 12 km širokém se zřízením tří až čtyř pozorovatelů.

Na základě těchto směrnic přikročí zpravodajské oddělení k zpracování plánu průzkumu, plánu použití dělostřeleckého letectva a plánu topografických prací.

Při tom je účelné dodržovat tento postup: Náčelník zpravodajského oddělení získává především podklady k podrobnému rozpracování průzkumných úkolů z nařízení, podkladů a požadavků

- štábu velitelství dělostřelectva frontu;
- zpravodajského oddělení vševojskového štábu, s kterým současně projedná požadavky na zprávy, jež potřebuje velitel dělostřelectva armády, t. j. i požadavky na letecké snímky, kolik, kdy dodat, jaký druh a v jakém provedení;
- operačního oddělení vlastního štábu, zvláště pokud jde o uskupení dělostřelectva, aby podle toho mohl upřesnit i uskupení dělostře-

leckých měřických a topografických jednotek, dále pokud jde o palebná pásma armádní dělostřelecké skupiny a dělostřelectva sborů prvního sledu, aby podle nich mohl upřesnit pozorovací pásma (musí se překrývat) a soustředění dělostřeleckých průzkumných a topografických jednotek a vydat v tomto smyslu příslušné nařízení k jejich přesunu a soustředění;

- spojovacího oddělení vlastního štábu, aby s ním projednal otázky spojení s dělostřeleckým letectvem, t. j. zvláště vyčlenění radiových stanic, volací znaky a smluvené signály pro spolupráci s dělostřeleckým letectvem a spojení s povětrnostní četou dělostřelectva armády, kterou je třeba umístit v blízkosti spojovacího uzlu štábu armády (ne dále než na vzdálenost 1 až 1,5 km);
- velitele dělostřelecké letky přidělené armádě nebo jeho styčného důstojníka, s kterým je třeba projednat morálně politický stav, stupeň výcviku osádek, t. j. zvláště, kolik jich může plnit úkoly za ztížených povětrnostních podmínek (i v noci), materiální zabezpečení, zvláště pokud jde o fotografickou četou, umístění dělostřelecké letky (na kterém letišti), možnost přistávání v prostoru VS pro dodávání výsledků průzkumu, přelet přes frontu a umístění nepřátelského protiletadlového dělostřelectva.

Na základě těchto podkladů, jakož i požadavků vznesených případně sousedy a podřízenými zpracuje náčelník zpravodajského oddělení se svými pomocníky nařízené plány (plán průzkumu, plán použití dělostřeleckého letectva a plán topografických prací).

Protože je třeba, aby všechny tyto dokumenty byly co nejdříve zpracovány, je nutné vhodně rozdělit jejich zpracování.

Plán průzkumu zpracovává první pomocník, který je zástupcem náčelníka a současně orgánem pro plánování průzkumu.

Plán použití dělostřeleckého letectva zpracovává druhý pomocník, který má být též odborníkem v otázkách použití dělostřeleckého letectva.

Plán topografických prací zpracovává třetí pomocník, který má být též odborníkem pro dělostřelecký měřický průzkum.

Plán průzkumu a plán použití dělostřeleckého letectva se obvykle sestavuje na celou dobu útočné operace, při čemž na přípravné období a první den operace musí být rozpracován podrobně a na další období jsou plánovány jen hlavní úkoly, které se během boje na základě situace upřesňují a usměrňují v nařízeních pro doplňkový průzkum.

Velitel dělostřelectva armády schvaluje plány zpravidla po návratu z velitelského průzkumu, kde může ještě upřesnit některé průzkumné úkoly. Je proto nutné, aby se náčelník zpravodajského oddělení nebo jeho pomocník zúčastnil velitelského průzkumu.

Lhůta zpracování plánu topografických prací závisí na stavu topografických podkladů. Není-li v prostoru rozvinutí dělostřelectva zhuštěná síť dělostřeleckých pevných bodů, je nutné ihned po vydání rozhodnutí velitele armády podle mapy vydat nařízení měřickým bateriím dělostřeleckých měřických oddílů pro zhuštění sítě dělostřeleckých pevných bodů, poněvadž konečné rozhodnutí vydané na základě velitelského průzkumu nemůže mít na tyto práce nikterak podstatný vliv. Čekat až na konečné rozhodnutí by znamenalo zdržení nejméně o 1 až 2 dny v průzkumných pracích, zvláště v práci dělostřeleckých měřických prostředků na pořízení úplných topografických podkladů. A právě doba jednoho až dvou dnů stačí, podle zkušeností z války, k provedení zhuštění sítě dělostřeleckých pevných bodů na hustotu

jednoho až dvou pevných bodů na 1 km² a k vyměření bojové sestavy dělostřeleckých měřických jednotek.

Jakmile velitel dělostřelectva schválí uvedené plány, je třeba co nejdříve vydat podřízeným velitelům dělostřelectva sboru, velitelům armádních dělostřeleckých skupin, armádní protitankové zálohy a dělostřeleckému letectvu výpisy z plánu ve formě nařízení, která spolupodepisuje s náčelníkem štábu velitelství dělostřelectva jeho náčelník zpravodajského oddělení.

Po schválení a vydání nařízení nastává činnost kontroly a pomoci u jednotek v provádění průzkumu, topografických prací, sběru a vyhodnocování zpráv, vedení příslušné dokumentace a doplňkového průzkumu.

Činnost zpravodajského oddělení se tu skládá ze dvou hlavních úkolů:

- z kontroly a pomoci podřízeným jednotkám podle přesného plánu schváleného náčelníkem štábu. Tu je třeba především kontrolovat a upřesňovat pochopení úkolů a sladovat součinnost mezi jednotlivými průzkumnými prostředky, tvrdě požadovat včasné, přesné i hodnověrné hlášení;
- ze sběru evidence a vyhodnocování zpráv, vedení výkazové mapy, záznamů zpráv, vydávání nařízení a požadavků pro doplňkový průzkum a všech potřebných dokumentů, které zachycují nepřátelskou činnost.

Veškeré zprávy získané zpravodajským oddělením štábu velitele dělostřelectva armády musí být zpracovány co do času, obsahu i kvality, zaznamenány v záznamu zpráv, zakresleny do výkazové mapy zpráv a srovnány se zprávami již známými.

Při zakreslování zpráv je třeba vést jako základní dokument jednu „výkazovou mapu zpráv“ na mapě měřítka 1 : 50 000 nebo 1 : 100 000, kde se zakreslují všechny zprávy získané z taktické hloubky nepřátelské obrany.

Dále je účelné vést na mapě měřítka 1 : 200 000 zálohy nepřítele zvláště v jeho operační hloubce a na plánu 1 : 25 000 nepřátelské dělostřelectvo, minomety a ženíjní situaci.

Pro každou nepřátelskou dělostřeleckou jednotku před frontou armády vede zpravodajské oddělení „deník (evidenční list) o nepřátelských jednotkách“, do kterého se zapisují všechny zprávy získané o té nebo oné jednotce.

Pro soustavné studium organizace, způsobu střelby a účinku palby nepřátelského dělostřelectva a minometů se vede „deník palebné činnosti nepřátelského dělostřelectva a minometů“, po případě „náčrt palby nepřátelského dělostřelectva a minometů“ a „vyhodnocovací tabulka o nepřátelských bateriích zjištěných různými průzkumnými prostředky“.

Pro studium ženíjních staveb nepřítele, jejich odolnosti a účinku palby vlastního dělostřelectva se vede „deník o zjištěných obranných stavbách nepřítele“.

Výsledky studia nových způsobů nepřátelské taktiky a nové nepřátelské bojové techniky se zapisují do „deníku o zjištěných nových nepřátelských prostředcích a taktice“.

Vyhodnocené zprávy jsou předkládány podle povahy ihned nebo v souhrnných zpravodajských hlášeních

- náčelníku štábu a veliteli, aby na jejich základě mohli usměrnit vedení doplňkového průzkumu;

- dále ve formě náčrtu cílů operačnímu oddělení k zpracování plánu dělostřeleckého útoku;
- štábu dělostřelectva frontu, zpravodajskému oddělení vševojskového štábu armády, podřízeným a sousedům.

Přitom je třeba, aby veškeré zpravodajské dokumenty nebo osobní hlášení náčelníka zpravodajského oddělení a jeho pomocníků byla pravdivá, hodnověrná, jasná a stručná.

Pravdivost je nejdůležitější požadavek. Dosahuje se ho zvláště výchovnou prací s jednotlivými dělostřeleckými zpravodajskými orgány. Hodnověrnosti se dosahuje pečlivým vyhodnocením dokumentů, zpráv a doplňkovým průzkumem.

Včasnost je požadavek, kterého se dosahuje přesným dodržováním času a prováděním průzkumu v přesně nařízených lhůtách, nepřetržitým a spolehlivým spojením, rychlým zpracováním hlášení a dokumentů, racionální organizací práce.

Jasnosti hlášení se dosahuje přesnou formulací a používáním zavedených výrazů a jednotlivých smluvených značek.

Názornosti dokladů se dosahuje uměním plasticky graficky vyznačit na předkládaném dokumentu to nejdůležitější, co zajímá představeného pro jeho rozhodnutí.

Stručnost hlášení a přehledů nesmí však být na úkor jasnosti, přesnosti a názornosti. Stručnosti se dosáhne kusým, telegrafickým slohem, použitím schemat a odvoláním na předešlá hlášení, jestliže v daném prostoru nedošlo k žádným změnám.

Všechny doklady pak musí být skladné a uzpůsobené k používání v poli.

Při řízení doplňkového průzkumu musí se věnovat obzvláštní pozornost umístění nepřátelského dělostřelectva (protitankového, polního, protiletadlového a minometů), neboť velitelství dělostřelectva disponuje všemi prostředky, které mohou splnit úspěšně tento úkol.

V přípravném období je zpravidla prováděn před spuštěním dělostřelecké přípravy podle nařízení velitele armády průzkum bojem a tu je povinností jak velitele dělostřelectva armády, tak i ostatních důstojníků štábu velitelství dělostřelectva armády, zvláště jeho zpravodajských orgánů, aby v této době byly na příslušných pozorovatelnách, aby tak mohly být získány nové zprávy o nepříteli, které zkvalitní dělostřeleckou přípravu a podporu útoku, t. j. ověřovat známé cíle a získat nové. Je nutné zvláště se přesvědčit, zda nepřítel nestáhl své jednotky z hlavního obranného postavení a nenechal tam jen krycí prvky.

Pokud jde o součinnost se vševojskovým zpravodajským oddělením, bude zaměřena na výměnu a upřesňování zpráv, zvláště zpráv získaných bojovým průzkumem, partyzány, hloubkovým agenturním a leteckým průzkumem, výsledkem zajatců a po případě místního obyvatelstva. Velmi významná bývá činnost dělostřeleckých pátračů, účastníků se vševojskového průzkumu (hloubkového) nebo jiného speciálního ženíjního a tankového, kteroužto činnost třeba velmi dobře připravovat, vojska pro ni cvičit a důsledně ve vševojskovém štábu uplatňovat.

K ekonomické organizaci práce zpravodajského oddělení je třeba, aby náčelník rozdělil hlavní úkoly svým pomocníkům asi takto:

1. pomocník — rozbor, vyhodnocování zpráv, sestavování souhrnných zpravodajských hlášení, požadavků na průzkum a vedení doplňkového průzkumu;

2. a 3. pomocník — sběr, evidence zpráv, kontrola a pomoc podřízeným.

Je samozřejmé, že veškeré otázky součinnosti s ostatními odděleními, jakož i ostatní závažné úkoly jednotlivých pomocníků, zvláště pokud jde o vedení doplňkového průzkumu a sestavování souhrnných zpravodajských hlášení, musí řešit osobně náčelník zpravodajského oddělení.

II. Organizace a provádění průzkumu v průběhu útočné operace

a) Období dělostřelecké přípravy

Činnost dělostřeleckého průzkumu se v této době zesiluje. Je třeba upřesnit a zjistit zvláště nepřátelské dělostřelecké baterie, které dosud předtím nestřílely a sledovat pohyb nepřátelských záloh. Tento úkol může splnit úspěšně dělostřelecké letectvo, neboť činnost dělostřeleckého měřického průzkumu masovým používáním vlastního dělostřelectva je ztížena. Za tím účelem musí počítat náčelník zpravodajského oddělení ve svém plánu použití dělostřeleckého letectva s pevným počtem letů na dělostřeleckou přípravu, kdy dělostřelecké letectvo pozoruje nepřátelské bojiště vně prostoru průlomu, neboť jinak by se dostaly letouny do dráhy střel vlastního dělostřelectva a bojiště je konečně tak zadýmováno výbuchy, že není možno nad bojištěm dobře pozorovat. Od zahájení dělostřelecké přípravy je možno plánovat hlavně vizuální dělostřelecký letecký průzkum vzhledem k tomu, že fotografování je obtížné pro kouř nad bojištěm. Dělostřelecká palba řízená na podkladě zpráv získaných fotografickým průzkumem by byla opožděná.

Nejdůležitější povinností náčelníka zpravodajského oddělení je, aby během dělostřelecké přípravy získal dostatek zpráv o účincích dělostřelecké přípravy na nepřítele, zvláště pokud jde o stupeň narušení nepřátelského palebného dělostřeleckého a minometného systému.

Náčelník zpravodajského oddělení v době boje se střídá se svým prvním pomocníkem na velitelské pozorovatelně, kde získává zprávy vlastním pozorováním, dále od vševojskového zpravodajského oddělení (příslušníka tohoto oddělení, který je na velitelské pozorovatelně s velitelem armády), od podřízených, sousedů a od nadřízeného štábu.

Vyhodnocené zprávy odesílá příslušným orgánům, jak uvedeno v přípravném období, jednak sám, jednak podle pokynů velitele řídí doplňkový průzkum. Je třeba však, aby nezapomněl na soustavné informování náčelníka štábu a svých orgánů na VS, kteří jsou povinni vést příslušné dokumenty, dávat dále informace a běžně připravovat souhrnné zpravodajské hlášení.

V plánu průzkumu, v plánu použití dělostřeleckého letectva, jakož i po případě v plánu topografické přípravy nejsou úkoly již zachyceny v tomto období vyčerpávajícím způsobem, poněvadž dochází ke změnám. Tu je třeba zachytit jen rozhodující úkoly.

Konečně je velmi důležité zvláště v době vedení boje, aby pomocníci náčelníka zpravodajského oddělení upřeshňovali úkoly průzkumu osobně u podřízených jednotek, prováděli tam sběr, rozbor zpráv, neboť jinak není možno zabezpečit nepřetržitost průzkumu a včasné informování velitele, zvláště v rozhodujících okamžicích.

b) Období průlomu taktické hloubky nepřátelské obrany

V tomto období bude úkolem dělostřeleckého průzkumu:

- přezkoušet účinek vlastní dělostřelecké přípravy na nepřítele, zvláště do jaké míry byl narušen systém nepřátelských obranných pále;
 - upřesnit palebná ohniska a nově se vyskytnuvší odpory;
 - zjistit umístění nových dělostřeleckých (protiletadlových) baterií a minometných jednotek;
- přezkoušet správnost dříve získaných zpráv o prvním sledu nepřátelské obrany;
- upřesnit umístění a stupeň pohotovosti nepřátelských taktických a operačních záloh pro protiútoky zvláště tankové;
- stanovit začátek ústupu nepřítele z hlavního pásma obrany (směr ústupu hlavních sil);
- stanovit začátek přemístění nepřátelského dělostřelectva do nových palebných postavení (t. j. v kterých směrech a v jaké hodnotě);
- zjistit, zda nepřítel obsazuje mezilehlá obranná postavení, v jaké hodnotě, kde a zvláště jakým dělostřelectvem a z kterých palebných postavení je zabezpečen boj na těchto obranných čarách.

Nejhlavnějším způsobem průzkumu a získávání zpráv je průzkum pozorováním za boje a dělostřelecký letecký průzkum. Z dělostřeleckých měřických prostředků se nejvíce uplatňuje optický průzkum, to však neznamená, aby prostředky zvukoměrného průzkumu nebyly pohotovы, kdykoli to situace dovolí, vyhodnocovat nové nepřátelské cíle. Je proto třeba, aby zpravodajské orgány velitelství dělostřelectva armády kontrolovali přemísťování jednotek dělostřeleckého měřického průzkumu a jejich pohotovost na nových čarách rozvinutí.

c) Období dovršení průlomu taktické hloubky obrany a dosažení pásma sborových záloh nepřítele

V tomto období je třeba, aby dělostřelecký průzkum byl zaměřen na zjištění zámýslu nepřátelského obranného manévru, to znamená:

- včas zjistit příchod nepřátelských operačních záloh z hloubky i podél fronty, jejich sílu a složení, zvláště pokud jde o dělostřelectvo a tanky;
- zjistit čáry, kde nepřítel hodlá klást odpor a s jakou asi hodnotou dělostřelectva;
- stanovit prostory rozvinutí nepřátelského dělostřelectva, podporujícího nepřátelské zálohy a směr jejich protiútku nebo protiúderu.

Tu je nutné, aby velitel dělostřelectva armády na základě informací, předložených náčelníkem zpravodajského oddělení včas vydal směrnice pro doplňkový průzkum s cílem získat uvedené zprávy.

Protože k dovršení průlomu taktické hloubky obrany prolomením pásma sborových záloh nepřítele dochází zpravidla ke sklonku prvního dne operace, je třeba, aby v této době byl opět plně rozvinut dělostřelecký měřický průzkum, aby během noci a před ránem na druhý den operace mohly být získány zprávy zvláště o přeskupení nepřátelského dělostřelectva a nově zaujatých palebných postaveních během noci. V této době je třeba, aby byl opět organizován v plné šíři i zvukoměrný průzkum.

Pokud jde o topografické zajištění v této fázi, je zpravidla účelné připojovat sestavu dělostřelectva na základě mapy nebo svislých světelných paprsků (sloupů). Zatím účelem musí náčelník zpravodajského

oddělení organisovat předem celou tuto činnost a stanovit dobu, prostory, souřadnice, kdy a kde budou střeleny nebo vytyčeny svislé paprsky (světelné sloupy) a jakým způsobem (střelami se stopovkou nebo světlomety). Přitom je nutné, aby jednotlivé body svislých paprsků byly zvoleny dále než 500 m od palebného postavení.

d) Po průlomu pásma sborových záloh nepřítele

V tomto období je hlavním cílem dělostřeleckého průzkumu

- zjistit, kam odchází hlavní nepřátelské síly a jejich dělostřelectvo;
- zjistit, jaká opatření činí nepřítel k vysvobození obklíčených jednotek, zvláště uskupení nepřátelského dělostřelectva k této akci,
- stanovit hodnotu obklíčených nepřátelských skupin a bojového složení jejich dělostřelectva.

V tomto období dochází k zasazení armádní rychlé skupiny a k obklíčení nepřátelských skupin obvykle v součinnosti nejméně dvou armád.

Při zasazení armádní rychlé skupiny do průlomu provádí její dělostřelectvo průzkum nejen pro sebe, ale i pro potřebu velitele dělostřelectva armády. Za tím účelem je třeba, aby velitel dělostřelectva armády pamatoval při zabezpečení armádní rychlé skupiny i na vyslání dělostřeleckých pozorovatelů pohybujících se v tancích přímo v bojové sestavě skupiny a určil letouny nebo lety pro dělostřelecké zabezpečení armádní rychlé skupiny zvláště k ochraně jejich boků před útokem nepřátelských záloh. Povinností náčelníka zpravodajského oddělení pak je, aby si zajistil získávání zpráv od armádní rychlé skupiny, a to jednak od vlastních dělostřeleckých průzkumných prostředků, jednak od vševojskového zpravodajského oddělení.

Při obklíčování nepřátelských skupin pronikají vlastní jednotky již jednotlivě více nebo méně do operační hloubky nepřátelské obrany, takže se dělostřelecký průzkum značně rozšiřuje, při čemž se jeho průzkumné síly a prostředky nemění. Je proto třeba, aby náčelník zpravodajského oddělení dovedl využívat dělostřeleckých průzkumných prostředků a usměrnit je na získávání rozhodujících zpráv z nejdůležitějších prostorů.

I v tomto období je důležité získávat zprávy hlavně za boje a náčelník zpravodajského oddělení musí mít stále přehled o zasazení a využití dělostřeleckých průzkumných prostředků, zvláště měřicích a leteckých.

e) Obklíčení a ničení nepřátelského uskupení

V této době má zvláště velký význam získávání zpráv o činnosti nepřítele na vnitřní frontě, kde usiluje o probití z obklíčení, a na vnější frontě, kde je třeba získat včasné zprávy o opatřeních nepřítele k odvetným úderům, aby byly obklíčené jednotky vysvobozeny.

Tu je nutné, aby náčelník zpravodajského oddělení získal zvláště zprávy, kde nepřítel soustřeďuje své hlavní síly, zvláště tankové, a kde je hlavní uskupení nepřátelského dělostřelectva k zabezpečení probití nepřítele z obklíčení. Za tím účelem je třeba, aby využil zvláště zpráv dělostřeleckého leteckého a měřického průzkumu a aby jeho organizace a rozvinutí odpovídalo uskupení dělostřelectva, které nedovoluje obklíčenému nepříteli vyrazit z obklíčení, a podporuje vlastní jednotky při rozbíjení obklíčeného nepřítele na menší skupiny a pomáhá při jejich ničení.

Pokud jde o zprávy z prostoru na vnější frontě, vystupuje tu potřeba těsné součinnosti v získávání zpráv s vševojskovým zpravodajským oddělením a armádní rychlou skupinou.

f) Ústup nepřítele

Jakmile začne nepřítel projevovat známky ústupu, je třeba přejít do pronásledování a věnovat hlavní pozornost průzkumu k udržení dotyku s ustupujícími proudy, zvláště pokud jde o jejich dělostřelectvo. Těžiště průzkumu bude spočívat zvláště na ekonomickém využití dělostřeleckého letectva, které musí dodat podklady pro daleké palby dělostřelectva, jejichž cílem je přetínat ústupové cesty nepřítele, ničit shromážděnou živou sílu a bojovou techniku nepřítele.

V této fázi bude nutné, aby velitel dělostřelectva armády vydal pokyny k zpracování nového plánu průzkumu a použití dělostřeleckého letectva.

III. Závěr

Probral jsem jen nejdůležitější otázky řízení, plánování a organisace dělostřeleckého průzkumu a v závěru je nutné poukázat na hlavní zásady vyplývající z uvedené problematiky:

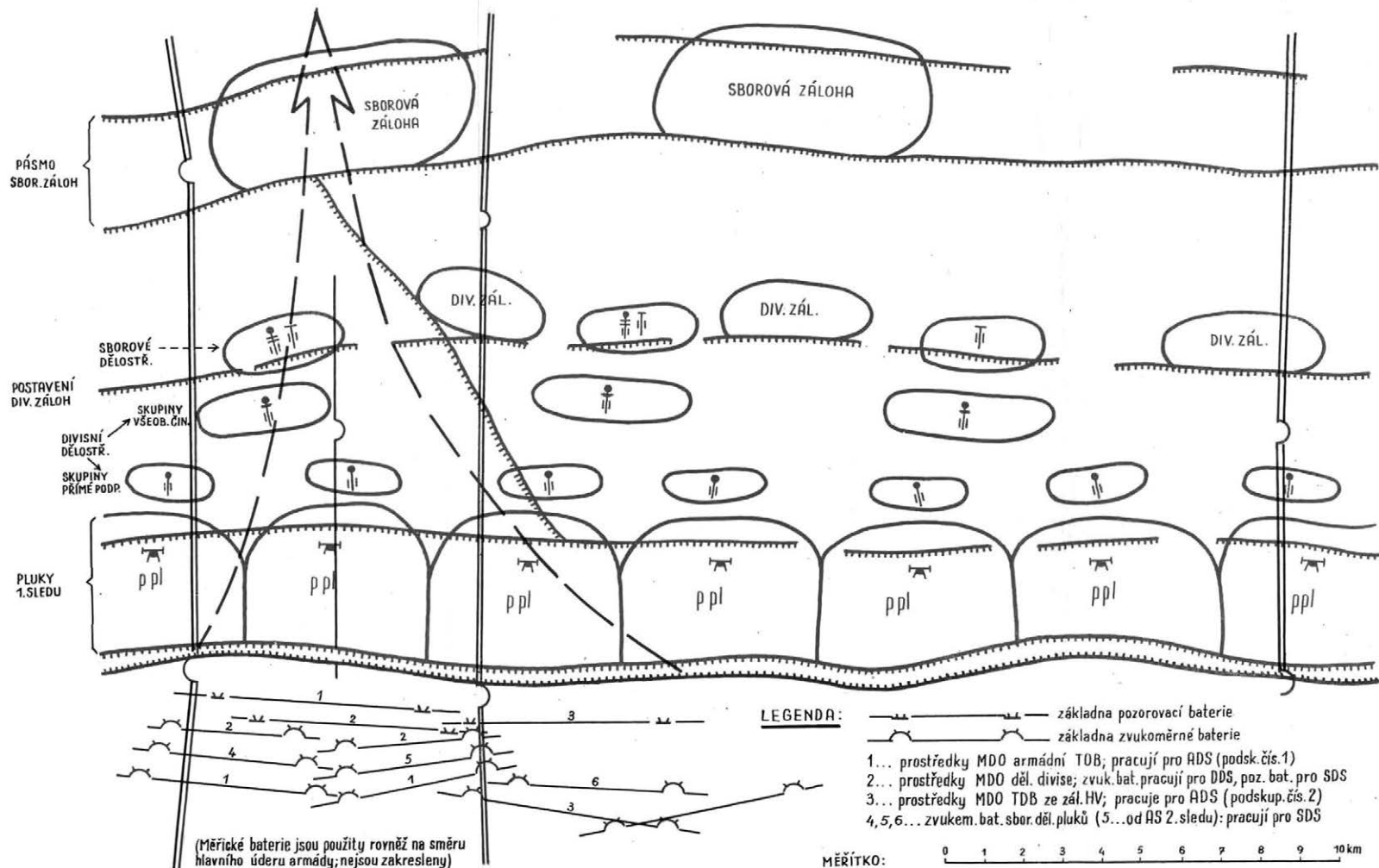
1. Velitel dělostřelectva armády nesmí přenechávat řízení dělostřeleckého průzkumu náčelníku štábu nebo dokonce náčelníku operačního oddělení, při čemž si musí být vědom při určování všeobecných cílů průzkumu, že tento průzkum musí splnit úkoly nejen v zájmu armádní útočné operace, ale i nadřazeného velitelství dělostřelectva frontu.

2. Náčelník štábu velitelství dělostřelectva armády je hlavním organisátorem průzkumu, a proto je jeho povinností vydávat konkrétní směrnice náčelníku zpravodajského oddělení k plánování dělostřeleckého průzkumu, a to v přípravném období, zvláště pokud jde o průzkum taktické hloubky nepřátelské obrany, a dále podle jednotlivých období operace s cílem, aby zprávy průzkumu byly získány včas a mohly být podkladem k rozhodnutí velitele a plánování i řízení dělostřeleckých paleb.

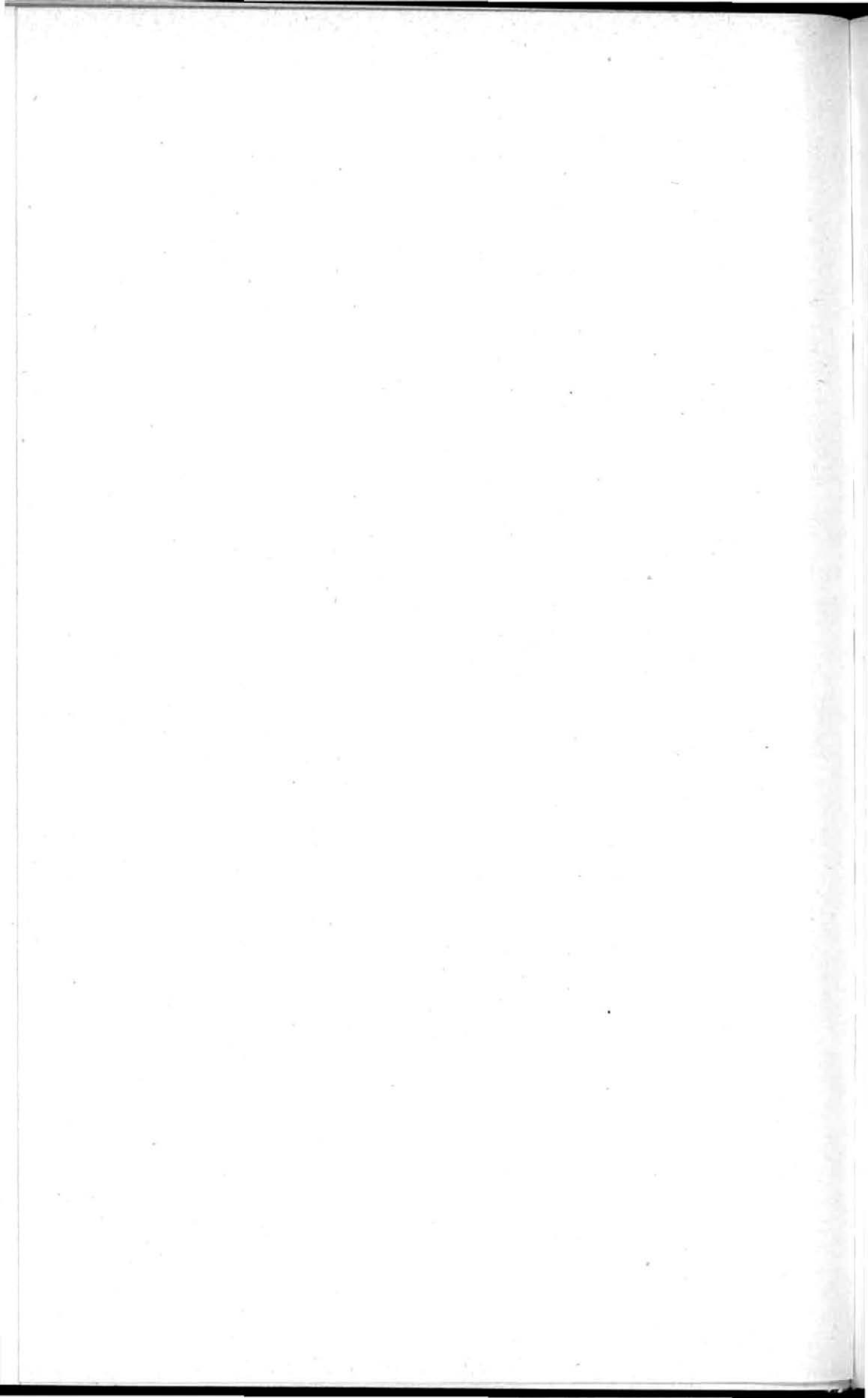
3. Náčelník zpravodajského oddělení musí se svými orgány zabezpečit nepřetržitý, včasný a pružný průzkum za všech okolností a jeho závěry musí být pravdivé, hodnověrné, včasné, jasné, náležité a stručné.

Proto je třeba, aby náčelník zpravodajského oddělení organisoval dělostřelecký průzkum podle směrnic velitele a náčelníka štábu bez ohledu na čas, prostředky a síly, aby soustavně zkoumal zprávy o nepříteli, vyvozoval správné závěry, podával včasné a správné hlášení, vydával doplňkové průzkumné úkoly, kontroloval provádění průzkumu a tvrdě vyžadoval od podřízených včasné zprávy se závěry o možnostech nepřítele a přezkušoval správnost zpráv.

4. Jedině těsná součinnost mezi odděleními dělostřeleckého štábu a zvláště s vševojskovým zpravodajským oddělením je zárukou splnění úkolů. Přitom je třeba, aby součinnost byla rozvíjena nejen zpravodajským oddělením velitelství dělostřelectva armády, ale též operačním oddělením velitelství dělostřelectva armády, které si musí uvědomit svou řídicí úlohu ve štábu, což znamená, že nebude jen čekat, až budou zprávy dodány, nýbrž, že bude usnad-

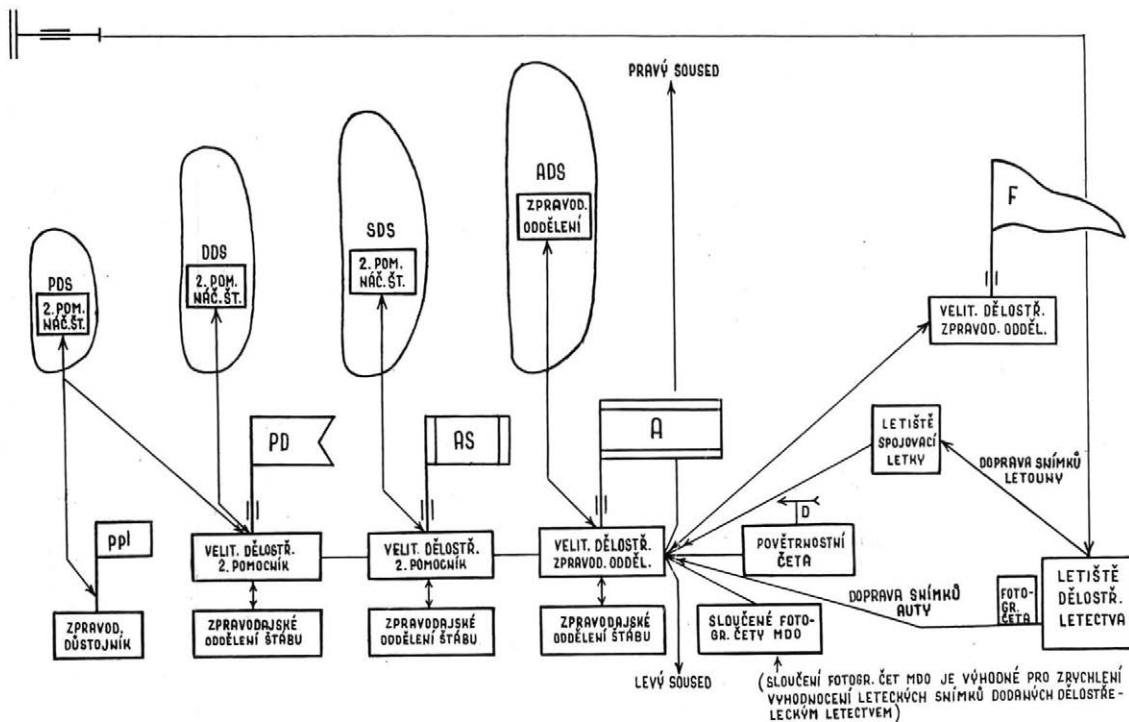

Obr. 1. Schema rozvinutí dělostřeleckých měřických prostředků v přípravném období armádní útočné operace

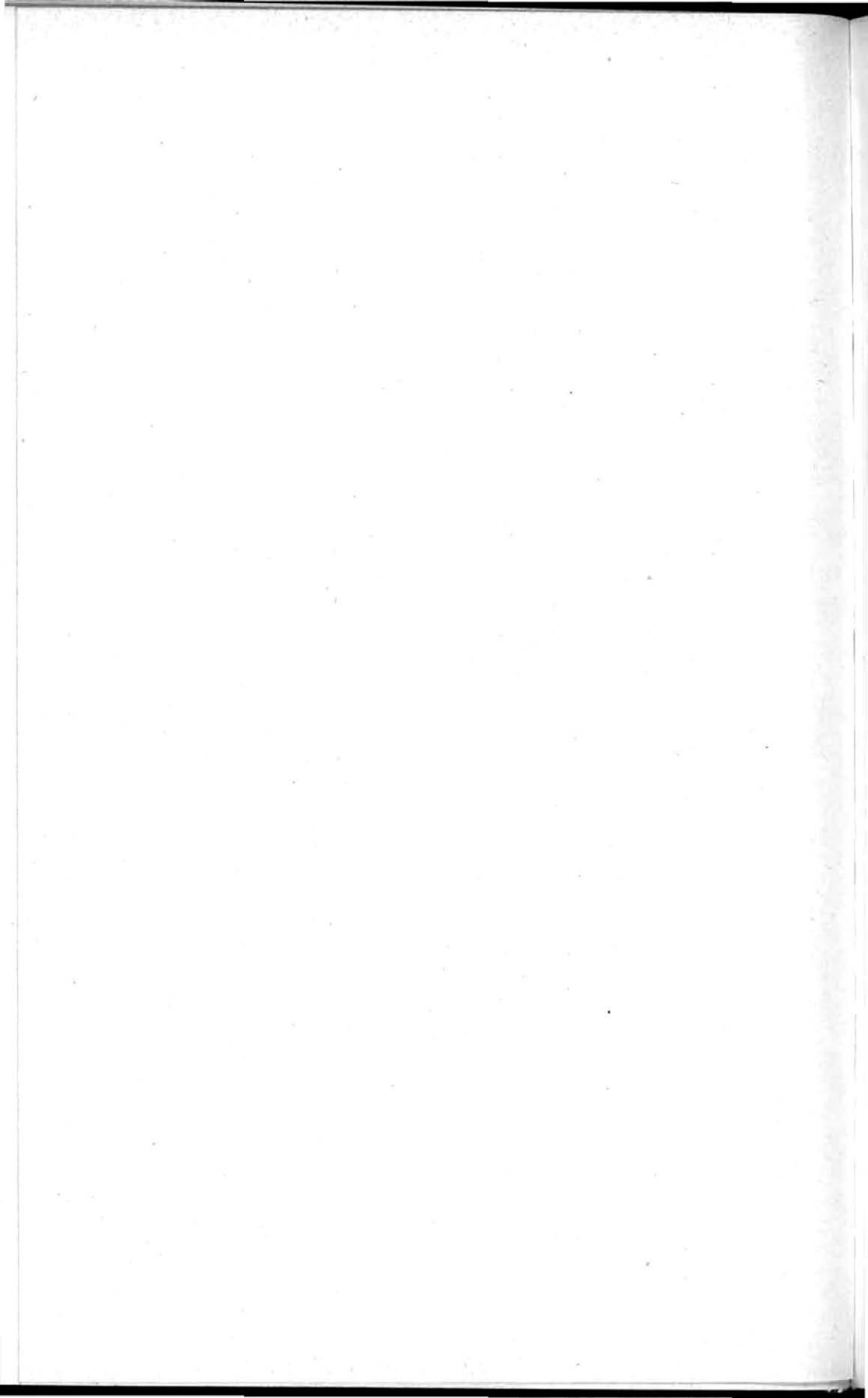

Prostředky průzkumu:

- PDS:** — pozorování (sdružené)
— naslouchání
— hlídky pro pozorování činnosti nepřát. dělostřelectva (t. zv. „střepinářů“)
— přední pohyblivé hlídky
— hloubkový průzkum (je začle-něn do průzkumu vševojskového nebo je prováděn se schválením vel. armády samostatně)
- DDS:** — jako u PDS a k tomu případně ještě:
— průzkum palbou
— zvukoměrná baterie (na proti-minometnou činnost)
- SDS:** — jako u DDS a k tomu ještě
— zvukoměrná baterie (sborového dělostřeleckého pluku)
— případně dělostřelecký měřický oddíl (t. j. dvě zvuko-měrné baterie, jedna pozorovací baterie a fotografická četa)
- ADS:** — jako u SDS (případně i v každé podskupině)
— čístejší práce: protibaterijní činnost

Obr. 2. Schema vybavení armády dělostřeleckými průzkumnými prostředky a jejich činnosti v přípravném období útočné operace

ňovat zpravodajskému oddělení plnění jeho úkolů, neboť jedině na základě zpráv může včas vypracovat plán dělostřeleckého útoku a úspěšně řídit činnost dělostřelectva na bojišti v průběhu boje.

Konečně si zpravodajské oddělení vševojskového štábu musí uvědomit, že podstatnou část důležitých zpráv může získat od dělostřeleckého průzkumu, nebo, že těmito zprávami může doplnit vlastní zprávy. Proto je třeba, aby bylo v těsné součinnosti s dělostřeleckým průzkumem a dávalo mu konkrétní a včasné požadavky a zprávy, které má samo k dispozici.

5. Současné prostředky dělostřeleckého průzkumu armády, jak to potvrdila Veliká vlastenecká válka, dovoluují zabezpečit všechny úkoly dělostřelectva v armádní útočné operaci.

Veliká vlastenecká válka vyzvedla po všech stránkách úlohu a význam vojskového průzkumu, i průzkumu jednotlivých druhů vojsk, zvláště dělostřeleckého. O tom svědčí i rozkaz generalissima Stalina č. 195 z 1. 5. 1943, kde vyžaduje od všech velitelů „Poznávat nepřítele, zdokonalovat průzkum — oči a uši armády, že bez toho nelze bít nepřítele najisto“.

Konečně Veliká vlastenecká válka také potvrdila, že nedostatek zpráv nelze vyvážit ani intenzitou palby, ani množstvím vystřelených nábojů, čehož si musí být vědomi především velitelé, náčelníci a příslušníci štábu.

K doplnění obsahu článku připojuji:

1. Přílohu obsahující důležitá kalkulační data potřebná při organizování dělostřeleckého a leteckého průzkumu.
2. Schema rozvinutí dělostřeleckých měřických prostředků v přípravném období armádní útočné operace (obr. 1).
3. Schema vybavení armády dělostřeleckými průzkumnými prostředky a jejich činnosti v přípravném období útočné operace (obr. 2).

Prameny: 1. Oper-I-1: Polní řád čs. branné moci

2. V. I. Brežněv: Dělostřelectvo v armádní útočné operaci (překlad vydaný VTA)
3. Generál-plukovník J. Malec: Dělostřelecké zabezpečení armádní útočné operace (přednáška)
4. Průzkum v armádní útočné operaci (přednášky VA)
5. Generál M. B. Rostovcev: Operativnost v dělostřeleckém průzkumu (článek uveřejněný v Artillerijském žurnálu)
6. Plukovník A. Kondratěv: Dělostřelecký měřický průzkum v hlavních druzích boje (přednáška z Frunzeovy akademie)
7. Bojové použití dělostřeleckého letectva (návrh na služební knihu — překlad sovětského originálu)

Příloha k článku podplukovníka Bartoňe
„Dělostřelecký průzkum v útočné operaci
armády“

DŮLEŽITÁ KALKULAČNÍ DATA POTŘEBNÁ PŘI ORGANISOVÁNÍ DĚLOSTŘELECKÉHO MĚRICKÉHO A LETECKÉHO PRŮZKUMU

Zvukoměrný průzkum (časy potřebné k základním úkolům):

K normálnímu rozvinutí 6 naslouchatelen na frontě 5 až 7 km, při topografické přípravě podle mapy je třeba	8 až 12 hodin,
při topografické přípravě na úplném topografickém podkladě	11 až 17 hodin.
Ke zkrácenému rozvinutí 3 až 4 naslouchatelen na frontě 3 až 4 km, při topografické přípravě podle mapy je třeba doby	3 až 5 hodin.

K zvukoměrnému určení souřadnic cíle při normálních podmínkách je třeba	5 až 10 minut,
při nepříznivých podmínkách je třeba doby až	do 30 minut.

Průzkum možno provádět podle terénu, povětrnostních podmínek a podle ráže zjišťovaných cílů do šířky 6 až 8 km a do hloubky 8 až 15 km u dělostřeleckých baterií a 3 až 6 km u minometných a raketometných baterií.

Přesnost při určení souřadnic zvukového cíle při způsobu analyticko-topografického připojení a vyloučení povětrnostních vlivů je ve směru 4 dílce a v dálce 1% délky.

Optický průzkum

K rozvinutí jedné pozorovací čety při úplném topografickém podkladě je třeba	3 až 5 hodin,
při rozvinutí celé baterie	5 až 8 hodin.
K udání cíle a získání čtení sdružených pozorovatelů je třeba	3 až 5 minut,
při analytickém vyhodnocování	6 až 7 minut.
Přesnost (přípustná střední chyba) při určování souřadnic	
ve směru	0,2 dc,
v dálce	0,6 % délky.

Fotografický průzkum

K pořízení fotografického panoramatu z jedné pozorovatelnosti je třeba doby	do 1 hodiny.
K zhotovení negativu, 1 kopie a adjustace fotografického panoramatu je třeba doby	do 5 hodin.
Přesnost (přípustná střední chyba) při určení souřadnic	20 až 30 m.

Povětrnostní průzkum

Okruh působnosti jedné armádní povětrnostní stanice 30 až 40 km.
 Doba předkládání zpráv: ve dne po 3
 a v noci po 6 hodinách.

Topografická práce

K provedení topografických prací analytickým způsobem je třeba:

v rámci dělostřelectva armády	2 až 3 dnů,
v rámci dělostřelectva sboru	1 až 1,5 dne,
v rámci dělostřelectva divise	10 až 14 hodin,
v rámci dělostřeleckého oddílu	4 až 6 hodin,
v rámci dělostřeleckého oddílu při použití grafického způsobu lze zkrátit pracovní dobu topografických prací	až na 3 hodiny.

Vyměření pevných bodů: Doba potřebná k vyměření jednoho pevného bodu při zhušťování sítě dělostřeleckých pevných bodů jedním družstvem vybaveným jedním theodolitem 2 až 3 hodiny.

Hustota pevných bodů požadovaná při zhušťování sítě dělostřeleckých pevných bodů v středně členitém a pokrytém terénu činí 1 až 2 body na 1 km².

Přesnost požadovaná při určení souřadnic dělostřeleckých pevných bodů: situační do 0,5 m, výšková do 1,0 m. Při připojení bojové sestavy dělostřelectva pomocí svislých pa-prsků lze dosáhnout přesnosti 10 až 15 m.

Dělostřelecký letecký průzkum

Doba potřebná k fotolaboratornímu zpracování snímků

jednotlivých snímků až do dvaceti kusů	2 až 2½ hodiny,
plochy 8×12 km	3 hodiny.

Výkonnost leteckých osádek

Denní: při normální činnosti jeden až dva vzlety,
 při zvýšené činnosti dva až tři vzlety.

Týdenní: při normální činnosti sedm až deset vzletů,
 při zvýšené činnosti až dvacet vzletů.

Měsíční: při normální činnosti třicet vzletů,
 při zvýšené činnosti až čtyřicet vzletů.

Při jednom průzkumném letu lze prozkoumat dva až tři cíle nebo dva prostory po 1 km², t. j. celkem plochu 2 km².

Jeden letecký střelecko-technický úkol může obsáhnout jedno zastřelení nebo dvě až tři kontroly palby.

Měřítka snímků

Při souvislém snímku celého obranného pásma 1 : 5000 až 1 : 10 000.
Při snímcích jednotlivých prvků obranného pásma 1 : 2000 až 1 : 3000.

Rozměry terénu zachyceného na snímku

Použitý fotografický přístroj má ohniskovou vzdálenost 21 cm
a snímky mají rozměr 13×18 cm.

V měřítku	1 : 1000	zachytí plochu	130×180 m z výšky	210 m,
v měřítku	1 : 2000	zachytí plochu	260×360 m z výšky	420 m,
v měřítku	1 : 3000	zachytí plochu	390×540 m z výšky	630 m,
v měřítku	1 : 5000	zachytí plochu	650×900 m z výšky	1050 m,
v měřítku	1 : 10 000	zachytí plochu	1300×1800 m z výšky	2100 m.

